

Program założeń konserwatorskich dla Szkoły Podstawowej w KISIELICACH

I. INFORMACJE WSTĘPNE

1. **RODZAJ OBIEKTU** budynek murowany
2. **LOKALIZACJA** Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Kisielicach, ul. Wojska Polskiego 2, Warmińsko-Mazurskie,

NUMER REJESTRU ZABYTKÓW: nr.496/96 z dn.28.03.1996

3. **INFORMACJE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA:**

4. **ZAMAWIAJĄCY:** : GMINA KISIELICE ,ul. Daszyńskiego 5, 14-220 Kielice

4.1. **PODSTAWA OPRACOWANIA:**

- wizja lokalna
- dokumentacja fotograficzna

4.2. **PRZEDMIOT OPRACOWANIA**

Przedmiotem opracowania jest program prac konserwatorskich opracowany na podstawie stanu zachowania zabytkowej Szkoły Podstawowej w KISIELICACH

4.3. **ZAKRES OPRACOWANIA**

Opracowanie obejmuje dokumentację obecnego stanu zachowania powierzchni ceglanych , drewnianych, tynków, lastrika: opisową i fotograficzną, wytyczne konserwatorskie, program prac badawczych oraz konserwatorskich wraz z technologią ich wykonania oraz kosztorysem. Opracowanie nie obejmuje oceny statyki budowli

Autor: MGR RYSZARD SZEWCZYK
Konserwator dzieł sztuki w specjalności: konserwacja rzeźby kamiennej i detalu architektonicznego

I PRACE PRZEDPROJEKTOWE

1. ZAGADNIENIA WSTĘPNE

- 1.1. rozpoznanie wstępne zabytku
- 1.2. zapoznanie się z historyczną dokumentacją zabytku, inwentaryzacją, badaniami architektonicznymi i konstrukcyjnymi
- 1.3. analiza dotychczas przeprowadzonych prac naprawczych lub remontowych

2. DOKUMENTACJA STANU ZACHOWANIA (opisowa, fotograficzna i rysunkowa)

3. BADANIA STANU ZACHOWANIA

- 3.1. analiza mikroklimatu w Szkole (badanie przyczyn i zawilgocenia)
- 3.2. wykonanie odkrywek konserwatorskich w reprezentatywnych obszarach w celu poprawnego określenia pierwotnego lub historycznego wystroju kolorystycznego stolarki, hallu i elementów klatki schodowej
- 3.3. analiza składu wypraw tynkarskich i w narzucie, z blend (spoiwa, pigmenty)
- 3.4. analiza farby oryginalnej, historycznej do patynowania, ochrony dekoracyjnych powierzchni drewnianych
- 3.5. wykonanie projektu kolorystycznego

4. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

5. OKREŚLENIE PRZYCZYN ZNISZCZEŃ w odniesieniu do poszczególnych detali architektonicznych

II PROJEKT KONSERWATORSKI

1. CEL I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

2. OPRACOWANIE PROGRAMU PRAC

KONSERWATORSKICH (dla poszczególnych elementów)

- 1.1. określenie zaproponowanych metod i środków
- 1.2. opis technologii przygotowania materiałów i wykonania zabiegów

3. WYKONANIE KOSZTORYSU (nakładczego lub inwestorskiego)

4. UZYSKANIE AKCEPTACJI WKZ

Uwaga: dla poprawności realizacji kierownik projektu powinien sprawować nadzór konserwatorski nad realizacją, chyba że będzie sam ją przeprowadzał.

1.ZAGADNIENIA WSTĘPNE

Historia

Miejscowość jest wzmiankowana już w 1285 r. kiedy tereny obecnych Kisielic z grodem pruskim nadane zostały Dietrichowi Stange (Stańko); rodzina Stange (Stańków) – synowie Ludwik i Jan lokowali miasto na prawie chełmińskim w 1331 r. Miasto lokowano na wzgórzu pomiędzy jeziorami, wokół trójkątnego placu z ratuszem oraz otoczono je murami obronnymi z bramami. Pod koniec XVII w. mury miejskie uległy zawaleniu i zostały częściowo rozebrane. Szkoła kościelna istniała w Kisielicach od 1331., w XIX w. powstały dwie szkoły podstawowe a 1925 r. powstała szkoła średnia. Rozwój przestrzenny miasta w kierunku płn.-wsch. Związany był z budową linii kolejowej do Prabut i Kwidzyna w 1899 r. oraz Biskupca i Łasina; wytyczona została nowa ulica, przy której zaczęły powstawać reprezentacyjne wille oraz osiedla mieszkaniowe przy Hindenburgstrasse , obecnie Wojska Polskiego. Budynek Szkoły Podstawowej „Volksschule” przy ul. Wojska Polskiego wzniesiono w 1913 roku, a otwarcia 13 listopada dokonywał rezydujący w pobliskim majątku, późniejszy bohater bitwy pod Tannenbergiem marszałek Paul von Hindenburg , który także zasadził dąb rosnący przy szkole do dnia dzisiejszego. Po II Wojnie Światowej, do 1990 roku patronem szkoły był generał Karol Świerczewski. Szkoła mieściła 300 uczniów o pojemności 8 izb klasowych, Obecnie szkoła mieści 200 uczniów, jest połączona z innymi budynkami dydaktyczno - sportowymi na działce łącznikiem wybudowanym w 1999r.

DANE OGÓLNE

Budynek szkoły usytuowany jest w płn.- wsch. części miasta, na dużej trapezowej parceli pomiędzy ul. Daszyńskiego a Wojska Polskiego, sąsiadującej od wschodu z terenem Urzędu Miasta i Gminy a od zachodu z terenem dawnej mleczarni: granice posesji obsadzone lipami zachowanymi najlepiej w części płn. i zach.; w części południowej znajduje się współczesny budynek szkoły; historyczny budynek szkoły znajduje się w północnej części posesji, ok. 15 m. od ul. Daszyńskiego , szczytowo; od wschodu szeroki plac z samotnie rosnącym dębem, od południa budynek gospodarczy oraz rozpoczęta budowa Sali gimnastycznej. Teren ogrodzony metalowym parkanem. Budynek bez wyraźnie określonych cech stylowych (mannerystyczny), z elementami antykizującymi, secesji oraz neobaroku- portal, sygnaturki, pilastrowanie, wzniesiony na planie prostokąta, dwu i pół traktowy z długim korytarzem przedzielającym sale lekcyjne; wejście główne od płn. ze schodami na parter; w trakcie wschodnim klatka schodowa i łączący się z korytarzem szeroki hall, w trakcie zach. na osi płd. klatka schodowa oraz wyjście ewakuacyjne. Bryła na wysokiej suterenie, piętrowa, nakryta wysokim dachem czterospadowym z pulpitowymi facjatkami doświetlającymi poddasze.

Budynek o kubaturze 7430 m³ wzniesiony z cegły; 6 x 12 x 25 cm, na zaprawie cementowo wapiennej, o wążku krzyżowym, na pilastrach główkowym; na cokole wążek zafałszowany namalowanym fugowaniem , facjatki o ścianach ryglowych , z czoła wypełnione cegłą. Powierzchnia użytkowa wynosi ok.1231 m².

Strop murowany Klejna, wyżej z podsufitką. Więźba dachowa drewniana, stolcowo-płatwiowa z kleszczami, dwupoziomowa; stolce ustawione w czterech rzędach , 2 rzędy środkowe wyższe; stolce w rzędach bocznych podparte poprzecznie zastrzałami, wzdłużnie połączone mieczami z płatwią ; gniazda mieczy poniżej gniazd zastrzałów , pod płatwią kleszcze łączące stolce boczne ze środkowymi.

Na szczytach kalenic czworoboczne niskie wieżyczki o namiotowych daszkach z lekka parabolicznymi wygięciami połaci. Wieżyczki o konstrukcji słupowo-ramowej, z ryglem, ustawione na dwóch jętkach. Dach kryty dachówką ceramiczną mnich – mniszka, sygnaturki karpiówką na ołaceniu ułożoną w koronkę i ocynkowaną blachą. Posadzka w piwnicy betonowa, częściowo zachowana brązowa płytką ceramiczną , w korytarzach podłoga z wąskich desek , na parterze w hallu lastriko, w salach lekcyjnych linoleum na podłodze z wąskich desek. Schody zewnętrzne lastrykowe. Budynek posiada instalację elektryczną i odgromową. Elewacja wyłożona licówką o starannym fugowaniu; głowice pilastrów i naprzemienne klucze otworów okiennych dekorowane boniami; na wysokości łuku zamknięcia okien piętra dookoła biegnie płaski gzyms; w suterenie i na piętrze otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym; podokienniki otynkowane. Elewacja południowa - w przyziemiu 3-osiowa z wejściem od wschodu, wyżej 1-osiowa, opięta pilastrami na narożach i przy osi środkowej; pod okapem biegnie fryz z wtopionych w ceglany mur kostek bon. Elewacja wschodnia – 11 osiowa, w przyziemiu 12 – osiowa, 3-poziomowa, z wejściem na 1 i 4 osi północnej, na narożach i przy osiach okiennych pilastry, klatka schodowa na 2-4 osi od północy, na dole okno płn, umieszczone wyżej ; na piętrze okna zamknięte na jednakowej wysokości systematycznie krótsze od czwartej do

drugiej osi. Elewacja zachodnia _ 3-poziomowa, 10 osiowa, w przyziemiu 11 osiowa; z wejściem na skrajnych osiach; opięta analogicznie pilastrami. Elewacja północna – 3 poziomowa , na parterze 7-osiowa , na piętrze 8-osiowa z portalem mieszczącym wejście pośrodku; portal utworzony przez masywne czworoboczne filary dźwigające tokańskie belkowanie oraz wysoki, dwustopniowy, wklęsło wypukły szczyt z 4 okienkami w dolnej części; facjatka 2-osiowa z trójkątnym szczytem z elipsoidalnym okulem w polu. Drzwi wejściowe płycinowo-ramowe, dwuskrzydłowe, z prostokątnym 7 połowym nadświetlem; prostokątne kwatery nadświetla dekorowane krzyżującymi się ostrołukowymi arkadkami; belka ślemieniowa płaska ; płyciny w skrzydłach w formie równoramiennych krzyży z wpisanym rombem, na skrzydle wschodnim zachowana mosiężna klamka. Drzwi wewnątrz – pomiędzy hallem a klatką schodową i na parterze pomiędzy pokojami w pñ.-zach. narożniku w przeszklonych, płycinowo – ramowych ściankach z nadświetlami w kształcie nadwieszonych łuków odcinkowego, płycinowo-ramowe, dwuskrzydłowe, przeszklone w górnej części, szczeblinkowe, ze szczeblinkowym 12 połowym nadświetlem. Do sal lekcyjnych płycinowo-ramowe jedno skrzydłowe. W suterenie, do schowka pod schodami płycinowo-ramowe, jednoskrzydłowe, zamknięte odcinkowo, na zawiasach tarczowych. Pod okapem dachu na deskach maskujących widoczny odbity szablonowy wzór w formie bordiury , składający się z pojedynczych motywów stylizowanego wzoru zamkniętego kompozycyjnie w kwadracie.

2. DOKUMENTACJA STANU ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ ZABYTKU

Opis stanu zachowania

Cegła licowa elewacji zewnętrznej zabrudzona (fot43) wraz z częścią fugowania (fot57) – pomalowany farbą olejną dolny pas (ok. 2m.) elewacji, liczne graffiti (fot41,47,48), nowe otwory w elewacji są niestarannie wykończone – zabrudzone zaprawą (fot.43.44). Zamurowane dawne wejście do szkoły (porównanie ze zdjęciem archiw.), zostało zamalowane farbą w kolorze cegły, namalowano podziały fug (fot.15). Uszkodzone fragmenty boni, nad łukami odcinkowymi okien, wykonane w tynku z narzutu, w odstępie 17 lat widoczna postępująca destrukcja (fot.79), oraz uszkodzone elementy detalu architektonicznego (fot40,57).

Popękane i osypujące się tynki w blendach (fot.49,52,54,55,56) uszkodzone i otynkowane ponownie pod okapniki bez próby odtworzenia oryginalnego profilu widocznego we fragmentach oryginału (fot.54,59) Liczne uszkodzenia pasa podbitki pod okapem (fot.51,58).Wymyta i słabo widoczna polichromia dekoracyjna w pasie pod okapowym (fot.40,42,50,74,79). Duża dylatacja pomiędzy blokami granitowymi schodów przy wejściach do budynku, niestabilne bloki granitowe rozjeżdżają się w różnych kierunkach (fot53,66,68). Przemalowana stolarka (fot.7,11) oraz poręcze z balustradą schodów (fot.5,78,81,82). Naświetle w wejściu głównym jest odwrócone (fot.67), przeszklenie niejednolite , nieosadzone kitem. Ściany korytarzy przemalowane farbą olejną w pasie lamperii oraz gliców w otworach wejściowych (fot.31), mechaniczne uszkodzenia lamperii(fot.36) oraz spękania pajęczynkowe tynków (fot.30).Pasy oryginalnych płytek ceramicznych przy posadzce są zamalowane farbą olejną (fot.8,26). Posadzka z oryginalnych płytek przy wejściach do budynku w dużej mierze zużyta (fot.1,26,27) w korytarzu przyziemia stare oryginalne płytki zastąpiono współczesnymi (fot.22). Posadzka lastrykowa była wielokrotnie naprawiana wskutek licznych pęknięć (fot.28), obecne pęknięcia powodują rozległe zniszczenia, szczególnie na schodach (fot.29) natomiast krawędzie stopnic schodów są mocno wytarte powodując zagrożenie dla użytkowników. Liczne braki podziałów ślemionami w odrzwiach wewnętrznych oraz naświetlach wraz z brakującymi szybami (fot.37).Brak drzwi wejściowych z korytarza na parterze, na wskutek modyfikacji wnęki- zaznaczono brakujące drzwi (fot.77).Zdemontowano oryginalną stolarkę przy wejściu na klatkę schodową i do korytarza przyziemia tzw. wiatrołapy , (wejście od strony elewacji wsch.) zachowana stolarka jest składowana obecnie na strychu (fot.4). Wykruszanie się zaprawy spajającej dachówki (ok. 80% powierzchni) powoduje liczne prześwity i nieszczelności co w efekcie powoduje miejscowe zaciekanie wody do pomieszczeń (fot.33), oraz osłabienie tynków(fot.32). Pokrzywione przeciekające rynny powodują permanentne zaciekanie wody pod uszkodzoną , popękaną wylewkę wzdłuż elewacji budynku (fot.45), uszkodzona nieszczelna wylewka betonowa jest m/in bezpośrednią przyczyną zawilgacania ścian (fot.45,46,61,62), woda przesiąka do murów wraz z solami powodującymi wysolenia w tynku w części przyziemia (fot.20,21,22) , szczególnie drastycznie jest to widoczne w części piwnicznej, gdzie na pierwotnie ceglana posadzkę ,wylano wylewkę betonową, uszczelniając ją tym samym (fot.23,25), spowodowano kapilarne podniesienie się wody w murach odpowiedzialną m/in. za korozję metali(fot.24) i zawilgocenie górnych partii ścian. Braki w oblicowaniu wieżyczek dachówką karpiówką (fot.70,71). Ubytki fugowania na styku cegła belka drewniana w konstrukcji ryglowej facjatki od strony południowej. Rozsychająca się drewniana konstrukcja wieżyczek.

Widoczne mchy i porosty na elementach ceglanych na wskutek wzmożonego zawilgocenia (fot.65) oraz sinienie belek stropowych spowodowane atakiem grzybów (fot.39). Zaobserwowano również belki stropowe zaatakowane sporadycznie przez drewno jady (fot.38). Zachowały się resztki oryginalnej pierwotnej wykładziny posadzkowej w klatce schodowej w zach. - pld. części budynku (fot.6) , miejsca których nie było kafli ceramicznych lub lastryka, były pierwotnie wyłożone oryginalną wykładziną posadzkową . Były to : klatka schodowa w części zachodniej budynku, korytarz I piętra , oraz prawdopodobnie pomieszczenia klasowe na co wskazuje niewielka szerokość i układ wtórnych desek podłogowych .Brak wentylacji w prowizorycznie zaaranżowanym pomieszczeniu szatni, widoczny cienki nowy tynk na oryginalnym opracowaniu kolorystycznym (fot.18). Wytarte podłogi drewniane (fot.16,19).

Po dokonaniu przeglądu stanu więźby dachowej , elewacji i ścian wewnętrznych szkoły, uwzględniając ogólny stan zachowania materiałów budowlanych i elementów architektonicznych wystroju budynku, ze zwróceniem szczególnej uwagi na procesy wietrzeniowe oraz zniszczenia zachodzące w niektórych z nich, w wyniku dokonanych spostrzeżeń zarejestrowanych także fotograficznie , należy uwzględnić następujące problemy dotyczące stanu zachowania historycznego budynku szkoły;

1. Obszary w elewacjach nadmiernie zawilgacane, bądź zalewane przez wody opadowe.

a) dolne partie cokołowe

- parapety okienne powstawanie i porażanie substancji zabytkowej (w sposób mechaniczny, chemiczny i fizyczny) przez drobnoustroje - glony, porosty oraz mchy
- szkodliwy wpływ opaski betonowej biegnącej wokół, brak poprawnego odprowadzenia wód opadowych poza obszar, m.in. brak drenażu

b) w obrębie otynkowanych blend

- rozległe zaplamienia i przebarwienia związane z obecnością wilgoci
- popękany i rozwarstwiony w strukturze narzut tynkowy w blendach
- widoczna liczne zacierki narzutem szkodliwej zaprawy cementowej lub cementowo-wapiennej

c) detal architektoniczny wykonany z tynku

- zwietrzałe i wykruszone elementy detalu architektonicznego w części pod okapem

d) - posadzki w piwnicy silnie zniszczone

2. Blaknięcie oraz zaplamienia w warstwach malarskich w pasie podbitki pod okapem

- wymyta polichromia

3. Wtórne ingerencje

I. Elewacja zewnętrzna

- a) - nowo wykute otwory wejściowe i wentylacyjne od strony zachodniej zabrudzone zaprawą - niestaranie wykończone
- b) - odwrócone naświetle w wejściu głównym
- c) - zamurowane i zamaskowane tynkiem wejście boczne od strony elewacji zachodniej
- d) - zamalowany farbą 2 m. wysokości dolny pas elewacji na ścianie wokół budynku (m/In. graffiti)
- e) - wymyta fuga wraz z fragmentami lica cegieł w części dolnej elewacji południowej
- f) - liczne prowizoryczne naprawy deskowania podbitki pod okapem
- g) - prowizorycznie otynkowane pod okapniki
- h) - liczne prowizoryczne zacierki tynkarskie w blendach
- i) - mechaniczne uszkodzenia tynku detalu architektonicznego

II. Wnętrze budynku

- a) - przemalowania:
 - balustrady i pochwyt
 - lamperia pokryta wielokrotnie farbami olejnymi i miejscami naprawiana
 - stolarka historyczna pokryta wielokrotnie farbami olejnymi
 - metalowe kratki wentylacyjne
 - oryginalne kształtki ceramiczne stanowiące opaskę wzdłuż schodów wraz z oryginalnie barwionym tynkiem przy stopnicach
 - belki stropowe piętra
- b) - przeprojektowane i zmienione pochwyt na głównej klatce schodowej
- c) - wymieniona posadzka korytarza w części przyziemia – oryginalne kształtki ceramiczne zastąpiono posadzką z gresu
- d) - usunięto historyczną stolarkę drzwiową z otworu w kształcie łuku ściennego, przy wejściu głównym w hallu na parterze
- e) - zdemontowano historyczną stolarkę drzwiową w klatce schodowej od strony wschodniej, pełniącą rolę wiatrołapu
- f) - przeprojektowana i zmieniona historyczna stolarka drzwiowa wejścia do świetlicy na piętrze

- g) - zużyta oryginalna wykładzina podłogowa w korytarzu na piętrze, została zastąpiona współczesną
4. Wpływ czynników fizyczno-mechanicznych na elementy drewniane więźby dachowej, jak pleśnienie i działanie owadów wymuszają odpowiednie działania konserwatorskie zmierzające do działań zabezpieczających metodami konserwatorskimi,
5. Wysolenia i pęknięcia w tynku, wewnątrz szkoły.
6. Stolarka drzwiowa historyczna do naprawy lub ewentualnie rekonstrukcji na podstawie zachowanej oryginalnej stolarki
7. Zużycie materiałów (zmiany) podczas eksploatacji budynku
- a) - rozsychanie się elementów drewnianych konstrukcji wieżyczek
 - b) - odpadanie dachówki karpiówki z oblicowania wieżyczek
 - c) - wykruszanie się zaprawy z pomiędzy dachówek mnich-mniszka, oraz fug w konstrukcji szachulcowej.
 - d) - wytarte oryginalne płytki ceramiczne posadzek przy wejściach
 - e) - liczne pęknięcia i wytarte stopnice lastrykowe na głównej klatce schodowej
 - f) - wytarte podłogi drewniane
 - g) - permanentne rozsuwanie się bloków granitowych pełniących rolę stopni przy wejściach do budynku
 - h) - liczne pęknięcia i uszkodzenia opaski betonowej wokół budynku
 - i) - zużyta oryginalna wykładzina posadzkowa klatki schodowej w części pół-zach.
 - j) - wymienione historyczne klamki na współczesne

II. STAN ZACHOWANIA OBIEKTU

Pęknięcia strukturalne murów ujawnione jedynie w jednym miejscu na osi otworu drzwiowego wewnątrz budynku. Obszary elewacji są nadmiernie zawilgacane, szczególnie dolne partie cokołowe wokół, m/in parapety okienne zawilgacane są w sposób ciągły, związany jest z tym wzmożony wzrost glonów, a także porostów i niekiedy mchów. Przyczyną ciągłego zawilgacania i zamakania opisanych wyżej obszarów jest woda odbijająca się od betonowej opaski biegnącej wokół, a także wnikać w pęknięcia na styku mur-opaska, oraz liczne pęknięcia betonu, zupełnie szkodliwego i nieprzydatnego. Najpoważniejsze zmiany destrukcyjne związane z wyżej opisanymi zjawiskami, zaobserwować można w dolnych, ceglanych elementach piwnicy, gdzie nadmierne ilości wody i związane z tym widoczne konsekwencje, znacznie osłabiły strukturę posadzki stropu i metalowych belek stropowych (korozja), naruszając ich spójność. Również obserwujemy intensywne zawilgacanie i wypłukiwanie zaprawy widoczne w obrębie pasa dekoracji architektonicznej, na granicy z dachem, gdzie występują elementy detalu wykonane z tynku. Oryginalna polichromia dekoracyjna na deskowaniu pod okapem jest znacznie wymyta na skutek nieszczelności obszarów wokół okapu.

Wtórne naprawy w blendach warstwy licowej tynków zewnętrznych pochodzące z różnych okresów; tynki oryginalne wapienno-piaskowe, pozostają w złej kondycji, ulegają dezintegracji i osypują się z powodu rozłożonego częściowo spoiwa a także zasolenia, które wzrasta w sąsiedztwie źle dobranych zapraw cementowych. Warstwa farby w blendach ulega złuszczeniu się, spęcherzeniu oraz zaplamieniu. Na części blend, zewnętrzna farba, pokryta jest ciemnymi plamami i smugami, tworząc zacieki i przebarwienia. Na warstwie licowej murów zewnętrznych budynku, obserwujemy w wielu miejscach zabrudzenia, pochodzące z zanieczyszczonej atmosfery, wilgoć i miejsca zacienione sprzyjają brudzeniu się powierzchni cegieł i zaprawy fugowej z tego względu intensywniej zabrudzone są miejsca wzdłuż rynien spustowych oraz bardziej porowate fugi, których twarda warstwa powierzchniowa zbita i brudna łuszczy się z czasem na skutek szoku termicznego (ciemna warstwa intensywniej się nagrzewa, twardej łuszczy się).

Oryginalne spoiny wapienne pozostają w nie najlepszej kondycji; w większości osypują się z powodu rozłożonego częściowo spoiwa, a także prawdopodobnie zasolenia, w części cokołowej większość z nich została spoinowana na nowo zbyt silną zaprawą cementowo-wapienną. Dodatkowo w okresie późniejszym, prawdopodobnie na wskutek licznie pojawiających się Graffiti, pas elewacji (ok. 2 m.) wokół budynku został pomalowany farbą w kolorze ceglanym; fugi namalowano ręcznie. W ten sposób poprzez dodatkowe uszczelnienie ścian, utrudniono naturalny proces odparowywania wilgoci która wnikać w mury wraz z solami, wysala się w porowatym tynku wewnątrz budynku. Tynk uległ dezintegracji, próbowano w trakcie eksploatacji budynku naprawić za pomocą nieodpowiednich zapraw cementowo-wapiennych. Działania te nie przyniosły zamierzonych rezultatów, co nadal

wychodzą poprzez zaprawę tynkową powodując dezintegrację ,działanie rozsadzające wykazują krystalizujące w zmiennych warunkach temp./wilgotności – sole rozpuszczalne w wodzie, których intensywność rozkruszająca wzrasta w obecności materiałów cementowych, i tak np. siarczan magnezu $MgSO_4$ obecny w materiałach porowatych w okolicy zapraw cementowych, może krystalizować w postaci 12-wodnej ($MgSO_4 \times 12H_2O$) przy temperaturach $<1,8^{\circ}C$, co stymuluje olbrzymie siły rozpierające w porach materiałów oryginalnych i historycznych (bardziej porowatych), przez które lepiej przemieszcza się woda kapilarna, odparowująca do środowiska zewnętrznego¹.

Pokrycie dachu wieży wykonane z dachówki mnich-mniszka zmieniło stabilność na skutek utraty zaprawy łączącej dachówki . Na skutek nieszczelności, zarówno pokrycia dachu jak stref przy okapie, do wnętrza obiektu w okresie zimowym dostaje się duża ilość nawiewanego śniegu , który topniejąc intensywnie zawilgaca elementy drewniane konstrukcyjne: więźby dachowej, oraz stropu. Prowadzi to do powstania i rozwoju biologicznych czynników degradacji drewna zabytkowego, które stanowią grzyby (Fungi) i owady (Insecta). Niemalą rolę w porażaniu drewnianych elementów zabytkowych pełnią grzyby-pleśnie. Niektóre powierzchnie drewniane więźby dachowej pokryte są obficie białą pleśnią co świadczy o dużym zagrożeniu dla substancji zabytkowej i ludzi . Charakteryzują się one w zasadzie powierzchniowym porastaniem obiektów, wpływając nie tylko na ich walory estetyczne. W warunkach wysokiej wilgotności powodować one mogą także rozkład biochemiczny tkanki drzewnej, tzw. szary lub pleśniowy. Ścianki boczne wieżyczek pokryte są dachówką karpiówką, której płaskie powierzchnie w niektórych miejscach uległy licznym uszkodzeniom i poprzez brak uszczelnienia mogą stanowić w przyszłości zagrożenie dla stanu więźby dachowej szczególnie w czasie intensywnych opadów atmosferycznych w postaci deszczu i śniegu. Wnętrza nie zachowały dawnej kolorystyki zarówno ścian, stolarki, balustrad, oryginalnych okładzin. Oryginalna stolarka drzwiowa wewnątrz budynku zachowała się w całości w 80%, część została zdemonstrowana ze względu na zmianę funkcji bocznego wejścia na główne od strony elewacji wschodniej (główne wejście przestało funkcjonować ?), część została zdemonstrowana ze względu na nowe funkcje aranżacyjne pomieszczeń lub ze względu na różnie rozumianą funkcjonalność. Klatka schodowa pld-zach. została wyłączona z użycia (klatka komunikacyjna na strych).Okładzina lastrykowa na głównej klatce schodowej oraz hallu jest mocno zużyta , posadzki popękane, kanty stopnic miejscowo mocno wytarte i popękane. Pochwyty głównej balustrady wymienione na współczesne. Oryginalne posadzki z płytek ceramicznych przy wejściach mocno wytarte i zużyte. W trakcie prac remontowych przyziemia w korytarzu wymieniono oryginalną posadzkę z płytek ceramicznych na współczesne z gresu.

¹ *Profilaktyczna konserwacja kamiennych obiektów zabytkowych, pod red. W. Domaśłowskiego, skrypt UMK Toruń 1993. W.Domaśłowski,M.Kęsy-Lewandowska,J.Łukaszewicz, Badania nad konserwacją murów ceglanych, wyd.UMK Toruń 1998.*

III.PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

CEL DZIAŁAŃ KONSERWATORSKICH

Działania konserwatorskie mają na celu: usunięcie przyczyn destrukcji, przywrócenie materiałom budowlanym ich pierwotnych właściwości i zabezpieczenie przed dalszym niszczeniem, a także ich uzupełnienie lub wymiana na współczesne materiały budowlane, imitacyjne, o zbliżonych właściwościach fizyczno-mechanicznych i optycznych do materiałów oryginalnych, historycznych .

WYTYCZNE KONSERWATORSKIE

Biorąc pod uwagę stan zachowania obiektu jego wartość historyczną, naukową i użytkową przyjęto następujące wytyczne konserwatorskie:

- a. usunąć szkodliwe, wtórnie użyte w latach poprzednich materiały budowlane w tym m.in. zaprawy cementowe, szczelne powłoki malarskie, które przyczyniają się do niszczenia oryginalnie użytych materiałów
- b. przywrócić oryginalnym materiałom budowlanym oraz dekoracyjnym ich pierwotne właściwości oraz teksturę
- c. w pracach konserwatorsko-restauratorskich zastosować materiały o składzie chemicznym i właściwościach zbliżonych do oryginalnych
- d. wykonać odkrywki konserwatorskie pod kątem istnienia oryginalnych opracowań malarskich i przywrócić kolorystykę trwałego wyposażenia wewnątrz budynku
- e. odtworzyć oryginalny kolor, fakturę i cechy fizyczne spoiny,
- f. zakonserwować i odtworzyć polichromię pod okapem budynku
- g. w celu lepszego odprowadzenia wód opadowych wykonać drenaż opaskowy w miejscach styku muru z ziemią
- h. przełożyć historyczne pokrycie dachu ceramicznego mnich-mniszka
- i. naprawić lub wzmocnić uszkodzone drewniane elementy konstrukcyjne
- j. naprawić schody granitowe w wejściach do budynku
- k. naprawić lub przywrócić układ posadzek historycznych przy pomocy flizów ceramicznych nawiązujących kolorem i rozmiarem do oryginału
- l. przywrócić pokrycie klatki schodowej od strony zach-półd oraz podłóg drewnianych okładziną nawiązującą kolorystyką do oryginału, charakteryzującą się dużą wytrzymałością na ścieranie.
- m. oczyścić stolarkę, ściany, opaskę ceramiczną i balustrady z przemalowań malarskich
- n. naprawić popękane i zasolone tynki wewnątrz budynku
- o. usunąć opaskę betonową biegnącą wokół budynku
- p. usunąć i odtworzyć okładzinę lastrykową
- q. zrekonstruować pochwyty na głównej klatce schodowej
- r. wykonać dokumentację prac badawczych stanu zachowania zabytku

TECHNOLOGIA ORAZ ZAKRES PRAC KONSERWATORSKICH

Wszystkie nowo wprowadzane materiały konserwatorskie muszą cechować się odpowiednio dobranymi parametrami zgodnymi z właściwościami fizyczno-mechanicznymi elementów istniejących historycznie na obiekcie.

Nie wolno stosować środków konserwatorskich powodujących wprowadzenie do struktury muru nadmiaru wody.

Środki stosowane w trakcie prac konserwatorskich nie mogą należeć do grupy szkodliwych bądź uciążliwych dla środowiska naturalnego oraz ludzi.

UWAGA 1: Każdy etap prac konserwatorskich poprzedzony musi być badaniami technologiczno – materiałowymi.

UWAGA 2: Całość prac objętych powyższym programem konserwatorskim należy zakończyć dokumentacją powykonawczą w 3 egzemplarzach (w tym dwa oryginały z barwnymi fotografiami i jedna kopia na nośniku CD) według poniższych zaleceń

PRACE DOKUMENTACYJNE:

1. Wykonanie mapy graficznej powierzchni objętej pracami, dokumentującej stan zachowania przed rozpoczęciem prac konserwatorskich.
2. Wykonanie detalicznej dokumentacji fotograficznej wraz z typologią zniszczeń .
3. Wykonanie dokumentacji stanu zachowania elementów architektonicznych na zewnątrz i w jego wnętrzu (opisowa , fotograficzna, rysunkowa oraz inwentaryzacyjna) na bazie opracowanej wcześniej typologii zniszczeń .
4. Wykonanie rozpoznania opracowania kolorystycznego zapraw oryginalnych oraz ewentualnych rytów lub opracowań malarskich wraz z dokumentacją opisową i rysunkową rezultatów rozpoznania.
5. Rozpoznanie nawarstwień historycznych oraz wykonanie szczegółowej dokumentacji rysunkowej rezultatów rozpoznania.
6. Opracowanie typologii cegieł na murze obwodowym objętym pracami, wraz z przeglądem i klasyfikacją pod kątem ewentualnej wymiany; podobnie postąpić ze spoinami
7. Prowadzenie na bieżąco rysunkowej i fotograficznej dokumentacji miejsc pobrania próbek do badań fizyczno – mechanicznych, chemicznych, mikrobiologicznych i ew. petrograficznych
8. Prowadzenie na bieżąco rysunkowej i fotograficznej dokumentacji ingerencji w substancję zabytkową (uzupełnienia ubytków, wymiana cegieł itp.).
9. Opracowanie projektów elementów objętych całkowitą lub częściową rekonstrukcją .
10. Wykonanie mapy graficznej powierzchni elewacji objętych pracami po zakończeniu zadania, w celu dokumentacji rezultatów prac.
11. Opracowanie dokumentacji technologiczno-konserwatorskiej, powykonawczej z dokładnym opisem przeprowadzonych prac

ZAKRES PRAC BADAWCZYCH:

Prace badawcze mają na celu szczegółowe rozpoznanie: właściwości i stanu zachowania murów obwodowych, więźby dachowej i pokrycia dachu budowli oraz właściwości materiałów stosowanych do prac konserwatorskich. Mają być one pomocne w podejmowaniu decyzji o wyborze metod i technologii na poszczególnych etapach prac. Należy dążyć do stosowania jak największej ilości badań nieniszczących, aby ograniczyć zakres badań na próbkach.

1. Badania rozpoznawcze stanu zachowania zabytku:
 - a. rozpoznanie zakresu wtórnych ingerencji ,
 - b. zbadanie głębokości i zakresu zawilgocenia murów na zewnątrz i wewnątrz budynku, a także mikroklimatu w obu tych środowiskach
 - c. lokalizacja pęknięć i pustych przestrzeni w strukturze muru
 - d. zakres występowania zniszczonych oraz wtórnych elementów
2. Analiza stopnia zasolenia wybranych materiałów porowatych w murach zewnętrznych – wytypowanie miejsc pobrania próbek na podstawie oceny wizualnej, analiza jakościowa i ilościowa soli rozpuszczalnych w wodzie.
3. Analiza składu zapraw oryginalnych i spoinowych oraz wypraw tynkarskich, w blendach
 - a. badania określające skład chemiczny oryginalnych i historycznych zapraw spoinowych oraz tynków

- b. określenie kapilarności, nasiąkliwości wodą i porowatości otwartej dla zapraw i cegieł
4. Badania mikrobiologiczne.
5. Badanie wybranych materiałów użytych w przyszłych pracach konserwatorskich pod kątem ich właściwości fizyczno-mechanicznych oraz optycznych
- Zaproponowane materiały winny posiadać karty techniczne oraz aktualne certyfikaty: PN-EN ISO i AQAP

PRACE WSTĘPNE

1. Wykonanie wszystkich prac przy powierzchniach nie zabytkowych, zabezpieczenie miejsca objętego zakresem działań konserwatorskich – ukształtowanie terenu ; odgarnięcie ziemi w miejscach stykających się ze ścianami ceglanymi.
2. Wykonanie dokładnego opisu stanu zachowania oraz dokumentacji fotograficznej i inwentaryzacyjnej poszczególnych fragmentów (składowych) murów obwodowych
3. Wykonanie badań konstrukcyjnych przez specjalistę w zakresie konstrukcji budowlanych – ceglanych, celem przeprowadzenia ewentualnych prac dotyczących stabilizacji strukturalnych pęknięć w murach ceglanych;

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Uwzględniając opisany powyżej stan zachowania obiektu przyjęto następujący program prac konserwatorskich

1-Wstępna dezynfekcja powierzchni muru.

Zabieg niszczenia drobnoustrojów należy wykonać w miejscach wzrostu drobnoustrojów przesycając starannie warstwę powierzchniową muru na głębokość kilku centymetrów preparatem biobójczym np. 1,5% roztworem wodnym Preventolu R-80 lub produktem fabrycznym firm produkujących materiały do konserwacji; o skuteczności nie niższej niż wyżej wymieniony. Do trwałej dezynfekcji (zapobiegawczo) proponuje się preparat włoski Lichenichide 246 w roztworach alkoholowych o stężeniach 1,5 – 2 % – poprzez naniesienie na wcześniej porażone miejsca po zabiegach profilaktycznych (lub inny wskazany przez mikrobiologa).

Zabieg dezynfekcji skażonych obszarów powinien być przeprowadzony pod nadzorem mikrobiologa – specjalisty w zakresie zabezpieczania elementów architektonicznych.

2 - Mechaniczne usunięcie wszystkich wtórnych zapraw cementowych i cementowo-wapiennych

Usunąć należy w sposób możliwie precyzyjny, aby nie uszkodzić materiału oryginalnego, szkodliwe zaprawy wtórne: cementowe, cementowo-wapienne. Zabieg ten jest konieczny, ze względu na niszczący wpływ tego typu zapraw na materiały oryginalne, szczególnie ze względu na ich uszczelniający charakter. Należy pamiętać że leżące tuż pod zaprawami warstwy muru mogą być mocno osłabione i kruszące się. Może w trakcie prac zaistnieć potrzeba miejscowego wzmocnienia zabytkowych składników muru.

3 -Oczyszczenie powierzchni muru ceglanego z powierzchniowych zabrudzeń w tym smółek oraz nawarstwień korozyjnych

W wielu miejscach, powierzchnię muru pokrywają szkodliwe, czarne, korozyjne warstwy wtórne – patyna fałszywa. W pozostałych miejscach mur jest pokryty luźnymi warstwami kurzu oraz pozostałości po mchach i porostach. Zabieg oczyszczania należy wykonać bardzo delikatnie używając, przy doczyszczaniu, jak najmniej pary wodnej. Proponuje się zastosowanie metody mechanicznej z użyciem odpowiednio dobranego ścierniwa (twardość, granulacja, morfologia ziaren), podawanego pod niskim ciśnieniem (np. metoda „le gommage”), koniecznie z odprowadzaniem kruszywa i zabrudzeń z miejsca oczyszczanego, aby nie doprowadzić do zapylenia oczyszczonych miejsc. Dopuszcza się podobne metody spełniające postawione powyżej warunki. Nie dopuszcza się użycia metod chemicznych np. z zastosowaniem kwasu fluorowodorowego czy kwaśnego fluorku amonu, i innych, gdzie niezbędna jest duża ilość wody наносzona na mury w procesie technologicznym

4-Ustabilizowanie spękań muru

Proponuje się wykonanie tego zadania po przedstawieniu komisji konserwatorskiej dokumentacji statyki budowli. Zaproponowane przez konstruktorów rozwiązania, ze szczególnym uwzględnieniem sugerowanych materiałów i metody stabilizacji, wymaga uzgodnienia z konserwatorami zabytków architektonicznych i przedstawicielem służb konserwatorskich . Wstępnie proponuje się zastosowanie zszycia spękań konstrukcyjnych przy pomocy metody HILTI lub HELIFIX .

5 - Odsolenie silnie zasolonych fragmentów murów

Na powierzchni tynków, szczególnie w jego niższych partiach widoczna jest silniejsza dezintegracja tynków. Rozpuszczalne w wodzie sole są jednym z najgroźniejszych czynników niszczących mury ceglane. Analiza stopnia zasolenia pozwoli stwierdzić, jaki jest rozkład soli rozpuszczalnych w murze. Widoczne efekty w warstwach powierzchniowych i przypowierzchniowych muru, dowodzą konieczności przeprowadzenia zabiegu odsalania na systematycznie zawilgaczanych fragmentach muru. Proponuje się metodę migracji soli do rozszerzonego środowiska – okłady z pulpy celulozowej lub z bentonitu modyfikowanego pulpą celulozową i płukanym piaskiem, w/g zaleceń nadzoru konserwatorskiego. W celu zabezpieczenia przed atakiem drobnoustrojów w trakcie długotrwałego zabiegu odsalania , można zastosować preparaty biobójcze lub profilaktycznie dezynfekujące. Będą to: słabszy – Sterinol, mocniejszy – Preventol R-80 lub Lichenichide 246.

6 - Wzmocnienie cegieł

Stan zachowania cegieł na ogół jest dobry, tylko pojedyncze wymagają wzmocnienia i często tylko w warstwie sięgającej kilku milimetrów. Wzmocnienie należy wykonać stosując preparat o właściwościach hydrofilnych, zawierający częściowo skondensowane estry kwasu krzemowego, np. Funcosil-KSE OH lub Steinfestiger-OH firmy Remmers

7 – Naprawa i rekonstrukcja tynków- zapraw w blendach

Zaprawy tynkarskie w większości zachowały swój oryginalny kolor i strukturę . Niekiedy jednak utraciły swoją pierwotną wytrzymałość mechaniczną , w większości są pomalowane farbą emulsyjną , spękanne w swojej strukturze i naprawiane za pomocą zacierek z zaprawy cementowo- wapiennej.

Proponuje się oczyścić blendy z wadliwych tynków i założyć nowy tynk na bazie trasy o składzie kolorystyce i właściwościach analogicznych do oryginału. Tynki należy zatrzeć po oddaniu wody przez zaprawę, nie należy malować, tynki powinny mieć naturalną kolorystykę.

8 - Uzupełnienie ubytków w zaprawach spoinujących mur ceglany

Do uzupełnienia ubytków w fugach należy zastosować materiał o składzie i właściwościach analogicznych do oryginału. Proponowane są alternatywnie dwie zaprawy o spoiwie wapiennym lub z niewielkim dodatkiem przymieszki hydraulicznej (np. trasy). Po usunięciu wtórnych zapraw cementowych, wszystkie ubytki w murze ceglanym wypełnić porowatymi zaprawami wapiennymi barwionymi w masie w zachowanej oryginalnej kolorystyce, fakturze i sposobie zacierania.

9 - Uzupełnienie ubytków w szczelinach muru ceglanego

W szczelinach konstrukcyjnych o dużej rozwarości pow. (ok.10 mm), zachodzi potrzeba wypełnienia pustek i zarazem „zespoleń” konstrukcji muru za pomocą zapraw iniekcyjnych typu TKI Trass Injekt w systemie Optosan – Hufgard lub równoważne. Przed zabiegiem dopuszcza się „zszycie” konstrukcyjne wątków muru (zgodnie z zaleceniami konstruktora) przy pomocy jednej z dwóch technologii : HILTI lub HELFIX – patrz pkt.6.

10-Konserwacja elementów drewnianych konstrukcji dachowej pod nadzorem specjalisty w zakresie konserwacji zabytkowego drewna architektonicznego

- poddanie obiektów dezynsekcji oraz dezynfekcji
- przeprowadzenie zabiegu wzmocnienia struktury drewna
- przeprowadzenie zabiegu powleczenia drewna preparatem ogniochronnym

W przeważającej większości przypadków impregnaty stosowane przed kilkunastu lub kilkudziesięciu laty są z różnych przyczyn niedostępne lub niedopuszczane do stosowania. Dotyczy to szczególnie środków solnych zawierających m.in. chromiany, arseniany, fluorki, fluorokrzemiany, chromiany.

Rynek oferuje obecnie nowe produkty zawierające uprzednio nieznane biocydy, takie jak:

A.Pochodne triazolu - efektywne w ochronie drewna ponad gruntem przed grzybami rozkładu brunatnego i białego. Do grupy tej należą: tebuconazol. propiconazol. azaconazol, chlorotaloril. Cechą charakterystyczną tych fungicydów jest wysoka odporność chemiczna (są odporne na działanie roztworów kwasów mineralnych i mocnych zasad o stężeniu $<0,01 \text{ mol/dm}^3$), wysoka odporność termiczna, mała rozpuszczalność w wodzie i mała lotność.

B.Czwartorzędowe sole amoniowe (QAC) - skuteczne w ochronie przed grzybami rozkładu brunatnego, grzybami-pleśniami i grzybami powodującymi przebarwienia, w tym siniznę. Bardzo często stosowany jest chlorek alkilobenzylodimetyloamoniowy (BAC) i chlorek didecyldimetyloamoniowy (DDAC).

C.Insektycydy o działaniu systemowym:

C.1 Fenoxycarb posiada działanie zbliżone do hormonu wzrostu wytwarzanego przez owada i blokuje jego rozwój na etapie transformacji postaci, uniemożliwiając wylęganie larwy z jaja lub przetwarzanie larwy w poczwarkę. Jest stabilny przy pH od 2 do 12. Jest nietlotny, odporny na wymywanie i działanie promieniowania ultrafioletowego.

C.2 Flufenoxuron wykazuje działanie analogiczne do regulatora wzrostu, ale głównie blokuje wytwarzanie chityny. Insektycyd ten jest bardzo aktywny wobec wszelkiego rodzaju owadów - technicznych szkodników drewna i wykazuje działanie zarówno ochronne jak i owadobójcze. Odnacza się odpornością na wymywanie i na działanie promieniowanie ultrafioletowego. Nie należy go stosować przy pH > 8.

Zabieg wzmocnienia drewna przy pomocy preparatów Petrifo (żywica epoksydowa) lub Paraloid B-72 (kopolimer metakrylanu etylu i akrylanu metylu), poprzez nasycenie drewna roztworem w toluenie.

Drewno silnie zniszczone, wykazujące większy rozkład lub ubytki substancji drzewnej wymaga niekiedy uzupełnień. Zalecane są wkładki z odpowiednio dobranego gatunku o zbliżonej strukturze z drewna litego tzw. flekowanie lub masy wypełniające tzw. plomby z włókien lub trocin drzewnych nasyconych i łączonych żywicami sztucznymi zmodyfikowane receptury mas wypełniających, oparte na żywicach epoksydowych (Epidianie 5)

Zabezpieczenie drewna do I stopnia palności preparatem typu Ogniochron, Intoxpoż, Fobos M4, Ocean 44B lub kompleksowym preparatem w postaci żelu zabezpieczającego FIRE SMART BIO-P/POŻ przed: wilgocią, ogniem, owadami, grzybami, pleśniami. Drewno dla ekspozycji zewnętrznej (wieżyczki) należy zabezpieczyć preparatem ICOPAL GONTOX W6 o kompleksowym działaniu ochronnym.

11- Wykonanie izolacji pionowej i poziomej .

- Usunąć opaskę betonową biegnącą wokół budynku. Po odsłonięciu i wysuszeniu fundamentów należy wykonać izolację pionową na zewnątrz budynku. Do hydro-izolacji pionowej pokrywającej całą powierzchnię odsłoniętych ścian można wykorzystać dostępne metody izolacji papą modyfikowaną SBS lub APP zgrzewalną, masami bitumicznymi czy zaprawami mineralnymi dwuskładnikowymi.

- Wykonać izolację poziomą na zewnątrz budynku i wewnątrz piwnicy wzdłuż posadzki metodą iniekcji preparatem krzemionkowym o działaniu wgłębnym przeznaczonym do uszczelniania i renowacji w systemie np. Kiesol (f-my Remers)- uszczelniająco wgłębnie ochraniającym podłoże i stanowiącym przeponę poziomą przeciw wilgoci podciąganej kapilarnie. Oraz wykonać uszczelnianie posadzki w piwnicy budynku, po uprzednim usunięciu wylewki cementowej, poprzez wykonanie gruntującego krzemionkowania preparatem Kiesol rozcieńczonym 1:1 wodą i nałożenie warstw szlamu Remmers Sulfatexschlämme przeciw wilgoci gruntowej - zawilgoceniu od strony podłoża lub równoważne.

Metoda powinna być skuteczna i obwarowana oddzielną gwarancją długoterminową przez firmę wykonawczą gwarantującą autorskie rozwiązanie systemowe w obrębie jednej technologii w pełni wyczerpującej temat zamówienia.

Dobór metody izolacji rozpatrywać łącznie z projektem prac remontowych przewidzianych dla fundamentów i ścian piwnicy i sutereny.

12- Wykonanie drenażu

Wykonano odkrywki sondażowe fundamentów wewnątrz nieczynnej kotłowni od północnej

strony budynku oraz z zewnątrz od południa budynku opisane w opinii hydro geotechnicznej. Suterena posadowiona jest na 50cm warstwie glin średnio wilgotnych, poniżej zalegają piaski.

Dobór metody drenażu rozpatrywać należy łącznie z projektem prac remontowych i w konsultacji z geologiem.

13. Wymiana pokrycia dachu dachówką historyczną mnich-mniszka oraz rynien

Z uwagi na gwarancje producenta na prace budowlane wynikające z wymiany i położenia nowych dachówek , zalecany jest materiał jednorodny pasujący (kompatybilny) całościowo do nowych dachówek. Pozostawienie starych dachówek nie daje w/w gwarancji. Należy więc wymienić wszystkie dachówki na nowe historyczne mnich-mniszka w jednorodnym systemie. Rynny wymienić na nowe tytanowo-cynkowe z koszami przy rurach spustowych.

14. Konserwacja polichromii pod okapem dachu

Ubytki w podłożu naprawić za pomocą flekowania drewnem sezonowanym , mniejsze ubytki przy pomocy kitu żywicznego z dodatkiem trocin. Należy zabezpieczyć polichromię metodami konserwatorskimi, w sposób trwały – odporny na wilgoć. Rekonstrukcję powtarzających się motywów wykonać adekwatnie przy pomocy nanoszenia farby za pomocą szablonu. W trakcie rekonstrukcji tła i powtarzającego się motywu dążyć do uzyskania w miarę jednolitego natężenia barw. Polichromia powinna być odporna na działanie czynników atmosferycznych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na specyfikę podłoża drewnianego.

15. Naprawić schody granitowe w wejściach do budynku

Należy ustabilizować podłoże pod bloki granitowe wybrukując jednolite płaszczyzny pod stopnie granitowe . Bloki granitowe należy dopasować ze sobą na styk (0,5 cm zakładkę), na sucho bez użycia zapraw fugujących, dopuszcza się przytwierdzenie bloków do podłoża na zaprawę trasową do granitów f-my HUFGARD Optolith.

16.Oczyszczenie kafli przy posadzkowych

Należy oczyścić z farby i zachować płytki ceramiczne w kolorze grafitowym, naścienne ułożone wzdłuż posadzki i schodów – wraz z tynkiem barwionym w masie w kolorze grafitowym znajdującym się poniżej pasa kafli ceramicznych wzdłuż schodów . Czyścić razem z tynkiem przy stopnicach przy pomocy opalarki lub okładów z pasty typu REMOSOL do usuwania nawarstwień malarskich .

17.Odtworzyć lub przywrócić układ posadzek historycznych przy pomocy flizów nawiązujących kolorem i rozmiarem do oryginału.

Oryginalne posadzki ceramiczne są znacznie wytarte i zniszczone. Należy odtworzyć oryginalny układ posadzek historycznych w miejscach ich pierwotnego występowania za pomocą nowych płytek historycznych o tych samych wymiarach i kolorystyce. Pomocny jest katalog płytek historycznych Art De Vivre¹.W budynku szkoły występują dwa kolory płytek 16x16 cm; bordiura w kolorze grafitowym(ciemnoszary) Nr. Kat.61, oraz wypełnienie(w układzie karo) w kolorze ceglстым(pomarańczowy) Nr. Kat.13

¹Art De Vivre, 00-367 Warszawa, ul. Kopernika 8/18

18.Przywrócić pokrycie klatki schodowej od strony zach-płd oraz podłóg drewnianych okładziną nawiązującą kolorystyką do oryginału , charakteryzującą się dobrą wytrzymałością na ścieranie.

Mozna wybierać w dużej gamie propozycji wykładzin przeznaczonych dla szkół np. f-my Ampel² lub f-my P.H.U. Fox³, lub inne firmy o podobnym profilu i produktach. Należy jedynie ściśle przestrzegać obowiązującej kolorystyki w korytarzu na piętrze oraz klatki schodowej. Wykładziny w klasach można dobierać w tonacjach nawiązujących do kolorystyki odtworzeniowej w konsultacji z nadzorem konserwatorskim.

-Wykładzina PCV **wielowarstwowa akustyczna lastryko podobna INDIANA** w kolorze ceglastym (jako wypełnienie) nr.Kat. 4022 Korassa. oraz w kolorze czarnym (jako bordiura) Nr.Kat.4028 Boku.

Wykładzina PCV **wielowarstwowa akustyczna lastryko podobna BRAZILIA** w kolorze ceglastym (jako wypełnienie) nr.Kat. 8157 Goias. oraz w kolorze grafitowym (jako bordiura) Nr.Kat. 8010 Rondonia ,lub szarym Nr.Kat. 8007 Teresina

-Wykładzina PCV **wielowarstwowa akustyczna URBAN** w jednolitym kolorze ceglastym (jako wypełnienie) nr.Kat. -0034Safran. oraz w kolorze grafitowym (jako bordiura) Nr.Kat. 0030 Anthracite.

- Wykładzina PCV **lastryko podobna** (EN 649) Wykładzina Kompaktowa Heterogeniczna antypoślizgowa w kolorze ceglastym (jako wypełnienie) nr.Kat. Unity 25 UBI 2516. oraz w kolorze grafitowym (jako bordiura) Nr.Kat. Unity 25 UBI 2517,lub szarym UBI 2507

²<http://www.ampel.com.pl/wykladziny-szkolnictwo.html>

³ <http://wykladziny.pl/produkty/wykladziny-objektowe/antypoślizgowe/>

19.Oczyścić ściany z przemalowań malarskich

Na ścianach pomalowanych pobiałą wapienną lub farbą emulsyjną należy farbę zeszkrobać przy pomocy szpachelki i umyć wodą. Przy zdejmowaniu farby należy zwracać uwagę na ewentualne pęknięcia tynków, które trzeba naprawić. Na ścianach pomalowanych farbą olejną należy farbę spęczyć przy pomocy opalarki i usunąć przy pomocy szpachelki, a pozostałości farby usunąć przy pomocy okładów z REMOSOLU pod przykryciem z folii, następnie umyć wodą.

20.Naprawić popękane i zasolone tynki wewnątrz budynku

Tynki popękane pajęczynkowo należy odbić i wykonać od nowa. Wysypujące się tynki oczyścić z zaprawy z nadmiarem i następnie naprawić w tym samym materiale co oryginał. Powierzchnia tynków powinna być jednorodna, równa i jednolicie zatarta na gładko , bez śladu uzupełnień. Tynki zasolone należy usuwać na sucho, nie stosować wody która mogłaby rozpuścić sole i wprowadzić je ponownie do obiektu.

21.Usunięcie i odtworzenie okładziny lastrykowej

Istniejąca obecnie okładzina jest nieestetyczna, nierówno wykonana i należy ją wymienić na nową, również lastrykową wykonaną na bazie kruszywa zbliżonego pod względem kolorystycznym i ilościowym do oryginału. Powinna się tym zająć wyspecjalizowana firma mająca wieloletnie doświadczenie w renowacji i odtwarzaniu powierzchni lastrykowej¹

¹gravit-renowacja,tel 603-669-156

22. Oczyszczenie metalowych balustrad klatek schodowych

Należy oczyścić metalowe balustrady klatek schodowych oraz wsporniki pochwytów bocznych metodą przez piaskowanie (In situ –bezpyłowo z wyciągiem), lub przy pomocy opalarki (metoda bardziej pracochłonna i mniej dokładna). Po oczyszczeniu należy zabezpieczyć metal antykorozyjnie i pomalować w kolorze grafitowym

23. Rekonstrukcja pochwytów

Należy rozebrać obecną współczesną aranżację pochwytów wraz z zabezpieczeniem w głównej klatce schodowej. Odtworzyć dawną formę pochwytów na przykładzie oryginalnie zachowanych w zach-płd klatce schodowej. Wykonać nową aranżację zabezpieczeń wzdłuż pochwytów klatki schodowej z montażem od strony zewnętrznej pochwytów.

24. Naprawa i odtworzenie oryginalnej stolarki drzwiowej

Należy naprawić uszkodzoną stolarkę drzwiową poprzez uzupełnienie detali typu brakujące ślemiona. Flekować ubytki w stolarce w okolicy zamków, następnie wyfrezować nowe otwory pod nowe zamki. Uzupełnić brakujące szyby, wstawiane oryginalnie na kit. Zrekonstruować brakującą stolarkę drzwiową w korytarzu na parterze. Wymienić klamki na mosiężne stylowe z tarczkami¹. Zrekonstruować kształt otworu drzwiowego do starej świetlicy na piętrze oraz z uwagi na stałe wyposażenie ze ścianą w świetle otworu wykonać parę nowych drzwi nawiązujących stylistycznie do oryginalnej stolarki. Odtworzyć naświetla - wiatrołapy przy wejściach na główną klatkę schodową i do korytarza przyziemia. Drzwi wahadłowe oryginalne wiatrołapu w wejściu wschodnim zostały zdemonstrowane z uwagi na kolizyjność i częste wypadki uderzeń uczniów. Zrekonstruować drzwi do przyziemia oraz naświetle drzwi prowadzących na hol.

Wyniki odkrywek na obecność polichromii

Wykonano odkrywki sondażowe na wybranych powierzchniach :

- Stolarka drzwiowa – drzwi od strony zach-płd klatki schodowej (fot.37). Pierwsze oryginalne opracowanie stolarki – rodzaj lakieru – bejcy w kolorze pogłębionego odcienia drewna (fot.7), oraz wybrane jedno z drzwi do klasy (fot.11).
- pochwyt ; klatka schodowa od strony zach-płd (fot.5) kolor nr.F 9190 KABE²
- odkrywka pasowa (fot.9)
 - a) sufit nr.9137 KEIM³
 - b) belka nr.9396 KEIM³
- spód belki (fot.10) nr.F9190 KABE²
- lamperia ; odkrywka pasowa (fot.2) fotografia pokazuje dokładnie wysokość pasa
 - a) ściana; I nr.9395 – możliwość występowania pobiąły
II nr.9392 KEIM³
 - b) pas oddzielający ok. 2cm, nr.F 2090 KABE²
 - c) lamperia nr.9115 KEIM³

¹<http://www.odlewnia.net>

² <http://icmarket.pl/wzorniki-kolorow/farby-kabe-wzorniki-kolorow-3.pdf>

³ KEIM-PALETTE EXCLUSIV 203ausgewahlte Farbtöne

Dokumentacja Fotograficzna